

ПОДЕЛА ВОЈНЕ ИМОВИНЕ

КОМЕ ЋЕ ПРИПАСТИ "ЈАДРАН"

Брод са најдужим пловидбеним стажом у нашој морнарици купљен је на иницијативу "Јадранске страже" од ратних репарација које је добила Србија после Првог светског рата и добровољних прилога чланова те организације, убедљиво највећим делом из Србије. Данас, када се дели имовина Војске Србије и Црне Горе, логично је да је Србија заинтересована за тај брод који је она највећим делом и купила.

Један од најзначајнијих догађаја у историји Ратне морнарице, посебно њеног школства, јесте улазак школског брода "Јадран" у њен састав, 19. августа 1933. године. То је брод који је погодан за практичну обуку питомаца (данас студентата).

Школске вожње и крстарења почели су већ 1934. године и од тада су на тој учионици под једрима обучавани сви наши поморски официри, пловехи Јадранским, Црним, Северним, Црвеним и Средоземним морем, али четири пута Атлантским океаном и једном Црвеним морем, до Порт Судана.

Имали смо и имамо и друге школске бродове, али за обуку је најважнији "Јадран", који већ више од седамдесет година плови у служби стицања поморачких вештина наших официра.

Море и ветар се ни на једном другом броду не могу осетити и схватити као на једрењаку, па се таквих бродова нису одрекле ратне морнарице највећег броја поморских земаља. Увек је посебна част бити укрцан на "Јадрану" и то је изазов за све поморске официре.

КУПОВИНА БРОДА

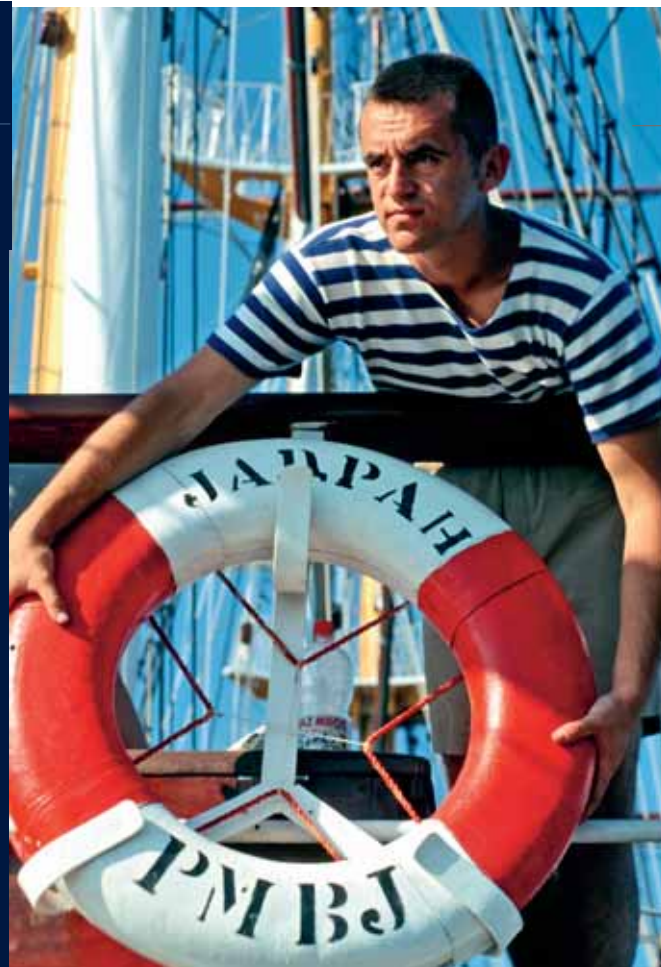
Још 1926. године, на састанку у Београду, поморска организација "Јадранска стража", која је имала југословенско обележје, покренула је набавку школског брода и почела са прикупљањем новчаних средстава.

Прикупљено је милион динара, што је чинило нешто мање од осмине потребних средстава (укупно је требало 8.407.030 динара или 622.743 ДМ). Део је обезбедила Морнарица узимањем кредита, али највећим делом набавка је обезбеђена из ратних репарација Србији.

У Гласнику "Јадранска стража" 1929. године објављено је да је уплата по обласним одборима била: Београд – 150.000, Цетиње – 1.500, Дубровник – 3.000, Карловац – 47.320, Крагујевац – 36.572, Марибор – 30.875, Ниш – 31.000, Нови Сад – 135.630, Осиек – 5.000, Приштина – 33.613, Сарајево – 310.000, Скопље – 49.995, Сплит – 32.203, Сушак – 22.000, Ваљево – 24.000, Велики Бечкерек – 190.000, Врање – 13.000, Загреб – 21.108 и Зајечар – 3.488 динара.

Из прегледа се види да је највише пара дато из Србије – 61,73 одсто. Поред репарације, ту су и средства прикупљена од лутрије коју је иницирао Београд. Са територије данашње Црне Горе уплаћено је само 1.500 динара.

Треба напоменути да је заштитник "Јадранске страже" био престолонаследник

Петар Карађорђевић и да је брод предат Морнарици на његов рођендан 6. септембра 1933. у Сплиту.

"Јадран" је изграђен у Хамбургу и поринут у море 25. јуна 1931. године. У Тиват је упловио 16. јула 1933, а у састав Ратне морнарице Краљевине Југославије ушао је 19. августа 1933. године.

На прво школско крстарење запловио је 25. јуна 1934. и до 1941. седам пута је пловио са питомцима Поморске војне академије и Бродарске подофицирске школе. Пловио је по Средоземном мору и његовим рубним морима (Јадранско, Јонско, Егејско, Мраморно и Црно), али и три пута Атлантским океаном. Први пут на рути Дубровник–Оран–Порто Гранде (Сао Винсент)–Мадеира–Кадиз–Ајачио–Пиреј–Дубровник, прешавши 7.525 миља (крстарење је трајало 3 месеца). Други пут на рути Дубровник–Малта–Гибралтар–Мадеира–Бермуда–Њујорк–Бостон–Азори–Гибралтар–Тунис–Дубровник, прешавши 11.252 миље (крстарење је трајало 4 месеца и 10 дана), а трећи пут на рути Дубровник–Малта–Шербур–Роттердам–Хамбург–Кил–Гдиња–Стокхолм–Копенхаген–Осло–Портсмут–Дубровник (крстарење је трајало четири месеца), прешавши 8.000 миља.

Брод је крстарио и по Црном мору на рути Дубровник–Малта–Напуљ–Александрија–Порт Саид–Суец–Триполис–Самос–Истамбул–Сулина–Констанца–Бургас–Кавала–Атос–Патрас–Дубровник, прешавши 5.085 миља (крстарење је трајало три месеца).

ОД ОЛУПИНЕ ДО ЛЕПОТАНА

За време Априлског рата 1941. године "Јадран" се нашао у Боки Которској. Након капитулације Краљевине Југославије, заробили су га Италијани, који су га користили као школски брод, са именом "Марко Поло". Након капитулације Италије 1943. године, брод се нашао у Венецији. Нико га није одржавао и крај рата дочекао је потпуно олпачкан и једва се одржавао на води.

На захтев југословенске владе, брод је враћен у Тиват. Одмах је почела његова обнова у Морнаричко-техничком ремонтном заводу "Сава Ковачевић". Уз велике напоре реновиран је и 1949. године био спреман за пловидбу, ушавши у састав Војнопоморског школског центра у Дивуљама. Са школским крстарењима почело се одмах и наставио је да плови све до данас, поставши права пловеха учионица. ■

Бошко АНТИЋ